

Technická univerzita v Liberci

Hospodářská fakulta

Liberec

Podniková ekonomika

Problematika hospodaření měst Liberce a

Bakalářská práce

Jablonec nad Nisou, rok 1996

Číslo práce : HP - KFO - PE - 96047

Autor práce : Martin Vacek

Vedoucí práce : Ing. Monika Händelová, katedra financí a účetnictví

Konzultant : Ing. Milan Hladík, ředitel odboru financí a hospodárení
Městského úřadu v Jablonci nad Nisou

Počet stran : 31

Počet příloh : 9

Datum odevzdání : 24. květen 1996

Rok 1996

Martin Vacek

Technická univerzita v Liberci

Hospodářská fakulta

Obor : Podniková ekonomika

*Problematika hospodaření měst Liberce a
Jablonce nad Nisou v roce 1995*

Číslo práce : HF - KFÚ - PE - 96047

Autor práce : Martin Vacek

Vedoucí práce : Ing. Monika Händelová, katedra financí a účetnictví

*Konzultant : Ing. Milan Hladík, ředitel odboru financí a majetku
Městského úřadu v Jablonci nad Nisou*

Počet stran : 31

Počet příloh : 9

Datum odevzdání : 24. května 1996

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Hospodářská fakulta

Katedra financí a účetnictví

Školní rok 1995/96

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

pro

Martina V a c k a

obor č. 6268 - 7 Podniková ekonomika

Vedoucí katedry Vám ve smyslu zákona č. 172/1990 Sb o vysokých školách a navazujících předpisů určuje tuto bakalářskou práci:

Název tématu: Problematika hospodaření měst Jablonce nad Nisou a Liberce

Zásady pro vypracování:

- Systém, obsah a tvorba rozpočtů měst a obcí.
- Analýza hospodaření města Liberce.
- Analýza hospodaření města Jablonce nad Nisou.
- Vzájemné porovnání těchto dvou analýz.
- Navrhované změny, úpravy, popř.doporučení.

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Univerzitní knihovna
Voroněžská 1329, Liberec 1
PSČ 461 17

8881.01. KFJ/PE
42 A.

V 84/96 Hb

Místopřísežné prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem Bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury pod vedením vedoucího práce a konzultanta.

V Liberci dne 20. května 1996

Martin Vacek

Martin Vacek

ředitel
fakulty

Poděkování

Mé poděkování za odbornou pomoc při získávání informací a podkladů pro tuto práci patří :

Ing. Monice Händelové, z katedry financí a účetnictví na Hospodářské fakultě
Technické univerzity v Liberci, vedoucí práce

Ing. Milanu Hladíkovi, řediteli odboru financí a majetku Městského úřadu
v Jablonci nad Nisou, konzultantovi práce

Ing. Miloši Sladkému, řediteli odboru ekonomiky a správy kapitálu Magistrátu
města Liberce

Janě Václavíkové, vedoucí oddělení rozpočtu a příjmů Městského úřadu
v Jablonci nad Nisou

Obsah

Položka	strana
Titulní strana	
Úvodní list	
Zadání bakalářské práce	
Místopřísežné prohlášení	
Poděkování	
Obsah	5
Seznam použitých zkratk a symbolů	6
Vlastní práce	
Úvod	7
Vymezení obce	8
Rozpočty měst a obcí	11
Analýza města Liberce	18
Analýza města Jablonce	22
Porovnání analýz	25
Navrhované změny	28
Závěr	30
Seznam použité literatury	31
Seznam příloh	32
Přílohy	33

Seznam použitých zkratek a symbolů

HF	Hospodářská fakulta
HO	Humanitní odbor
Jbc	Jablonec nad Nisou
KP	Kancelář primátora
KS	Kancelář starosty
Lbc	Liberec
MÚ	Městský úřad
OŽP	Odbor životního prostředí
OESK	Odbor ekonomiky a správy kapitálu
OFM	Odbor financí a majetku
OHR	Odbor hospodářského rozvoje
OPO	Odbor péče o občany
OR	Odbor rozvoje
OÚ	Okresní úřad
OVS	Odbor vnitřní správy
PO	Právnícká osoba
SDÚ	Stavební a dopravní úřad
SO	Správní odbor
TO	Technický odbor
TUL	Technická univerzita v Liberci
ŽÚ	Živnostenský úřad
%	Procenta

Úvod

Předmětem této bakalářské práce je oblast hospodaření měst, konkrétně vzájemné porovnání Liberce a Jablonce nad Nisou. Výběr tohoto tématu vychází z absolvování odborné praxe ve dnech 1. září až 28. září 1995 na odboru financí a majetku v oddělení rozpočtu a příjmů Městského úřadu v Jablonci nad Nisou.

V této práci bude stručně rozebrána teorie postavení obcí v právním systému ČR, oblast rozpočetnictví, rozbor rozpočtů obou měst, jejich vzájemné porovnání a budou navrženy změny či úpravy, včetně jejich případného ekonomického zhodnocení.

Vzhledem k faktu, že toto téma je natolik rozsáhlé a naopak prostor vymezený pro tuto práci je velmi omezený, budou vyzdvižena pouze nejdůležitější fakta, která jsou pro danou problematiku určující.

Působení obcí

Každá obec má mnoho úkolů, které musí plnit. Je to především v oblasti hospodaření, která představuje souhrn práv a povinností.

První z úkolů obce je hospodaření. Jedná se o řízení vlastního majetku, správu a údržbu, a také o poskytování veřejných služeb. Vlastní hospodaření obce je zajišťováno prostřednictvím rozpočtu, který je schválen zastupitelstvem obce.

Vymezení obce

V roce 1990 došlo ke zrušení soustavy národních výborů a vznikl nový systém tvořený okresními a obecními (městskými) úřady. Vznikem obecních úřadů došlo k obnovení samosprávy obcí.

Prostředí, ve kterém se tyto instituce pohybují, je upraveno pomocí tzv. obecního neboli komunálního práva. Předmětem tohoto práva je vymezování činnosti obcí, jejich orgánů, pracovníků, funkcionářů a dalších oblastí, které jsou zahrnuty do působnosti obcí. Mezi právní předpisy zabývající se touto problematikou patří ústavní zákony, zákony a zákonná opatření parlamentu, nařízení vlády, vyhlášky ministerstev a obecně závazné právní předpisy místních orgánů státní správy. Orgány státní správy tedy téměř nezasahují do činnosti obcí, nýbrž jen vytváří podmínky a dohlíží na jejich dodržování.

Relativně významnou oblastí, kterou státní správa ovlivňuje obce, jsou finance. Dále některé úkony obce podléhají souhlasu či jiné součinnosti se státními orgány.

Na obec je možno nahlížet ze dvou základních hledisek - buď jako na základní jednotku územního členění státu, nebo jako na relativně samostatné společenství občanů žijících na určitém vymezeném území.

Působnost obcí

Každá obec má mnoho úkolů, které musí plnit. K tomu jí slouží tzv. pravomoc, která představuje souhrn práv a povinností.

Existují dva druhy pravomocí. Jedna z nich je vlastní (samostatná, přirozená, samosprávná) a končí na hranicích obce. Vlastní působnost obsahuje věci, které obec vykonává vlastním jménem a na vlastní odpovědnost. Sem patří

vydávání veřejných vyhlášek, pomoc občanům města, hospodaření s obecním majetkem atd. Druhá z nich je cizí (přenesená, delegovaná) a znamená vykonávání úkolů státní správy a moci za stát a jeho jménem. Zde působí obec jako prostředník mezi státem a občanem státu.

Pro výkon pravomocí má každá obec své obecní orgány, z nichž každý vykonává část těchto úkolů.

Obecní orgány

Obecní zastupitelstvo

je orgán složený z členů volených v přímých volbách občany obce. Má statut "místního parlamentu" a je to nejvyšší orgán obce, který rozhoduje jen v oblasti vlastní působnosti. Dále také vydává vyhlášky, vytváří a schvaluje plán rozvoje, rozhoduje o věcech veřejných (prodej majetku, spory mezi občany, životní prostředí, ...).

Obecní rada

je volena obecním zastupitelstvem z řad jeho členů, za svou činnost jemu odpovědná a jím i odvolávaná. Má statut "místní vlády" a je tvořena starostou, jeho zástupci a dalšími radními (lichý počet). Jedná se o výkonný orgán obce pouze v oblasti samostatné působnosti.

Starosta

je volený obecním zastupitelstvem z řad jeho členů a je mu odpovědný. Má statut "místního prezidenta" a představitele obce vůči okolí. Je zprostředkovatelem mezi obcí a státními orgány (např. žádá o dotace a úvěry). Jeho volební období se shoduje s volebním obdobím obecního zastupitelstva.

Orgány obecní rady

mají statut "výborů parlamentu". Jsou to kontrolní orgány a dělí na dva základní druhy. Iniciativní a kontrolní orgány slouží většinou pro výkon samostatné působnosti a používá se pro ně též název komise. Pro obce je povinná finanční a kontrolní. Zvláštní orgány se zabývají oblastí přenesené působnosti (např. povodňový, přestupkový, ...).

Obecní úřad

je instituce, která vykonává určité úkoly státní správy s výjimkou věcí, které jsou výslovně svěřeny jiným orgánům obce. Obecní úřad je podřízen okresnímu úřadu, popř. jinému věcně příslušnému orgánu státní správy. Je tvořen starostou, který stojí v jeho čele, zástupci, tajemníkem a dalšími pracovníky (profesionálním aparátem). Tajemník je jmenován a odvoláván obecní radou se souhlasem přednosty okresního úřadu. Přesto je to pracovník OÚ (tzn. nemůže být členem obecního zastupitelstva apod.) a za svou činnost odpovídá obecní radě a starostovi.

Profesionální aparát obecního úřadu je rozdělen do určitého počtu odborů, které se zabývají jednotlivými oblastmi činnosti obce. Odbory jsou dále členěny na oddělení. Každý odbor má svého ředitele a každé oddělení svého vedoucího. V oblasti přenesené pravomoci je obecní úřad podřízen okresnímu úřadu, který vykonává pouze úkoly státní správy, popř. jinému orgánu státní správy (úřad školský, ...).

Místní referendum

je přímá volba, při které občané konkrétně uplatňují svou pravomoc. Používá se u závažných rozhodnutí týkajících se obce a vyhláší ho obecní rada z podnětu občanů. Rozhodování občanů obce probíhá formou souhlasu či nesouhlasu na konkrétně položené otázky, které patří do samostatné působnosti obce.

Rozpočty měst a obcí

Úvod

Každá obec má určité závazky vůči svým obyvatelům a také vůči státu, k jejichž splnění potřebuje finanční prostředky. Z tohoto pohledu je tedy hospodářskou organizací, stejně jako každá jiná. Jejím cílem však není dosáhnout zisku, nýbrž splnit úkoly, které jsou od ní očekávány nebo dokonce požadovány. Tento systém hospodaření se nazývá rozpočtová organizace. Takováto organizace je povinna vytvářet plán hospodaření, a to vždy na následující rok. Tento plán se nazývá rozpočet. Dalo by se říci, že rozpočet je typ rozvahového účtu se dvěma stranami - aktivní (výdajovou) a pasivní (příjmovou).

Příjmová strana

Představuje pro obec souhrn zdrojů prostředků, ze kterých financuje svoji činnost. Má mnoho položek, které lze zjednodušeně rozdělit na příjmy vlastní, doplňkové (nahodilé) a příjmy od státu.

Vlastní příjmy

tvoří daně, správní poplatky a další příjmy, které obci plynou automaticky a na jejichž výši nemá obec přímý vliv .

Daň z příjmů ze závislé činnosti

- plyne do obecního rozpočtu nikoli v plném rozsahu, nýbrž jen určité procento celookresního výnosu této daně. Výše procenta je stanovena podílem počtu obyvatel obce k počtu obyvatel celého okresu.

Daň z příjmu z podnikání fyzických osob

- v plné výši vybraná od obyvatel, kteří mají trvalý pobyt v dané obci.

Daň z nemovitosti

- v plném rozsahu (100%) z nemovitostí, které leží na území obce.

Daň z příjmu právnických osob

- ve výši 20% celostátního výnosu této. Jednotlivé obce dostávají svůj podíl podle počtu obyvatel obce k počtu obyvatel celého státu. Dále také 100% této daně, kterou přiznává obec, ale neodvádí ji státu, pouze si ji zúčtuje.

Doplňkové příjmy

jsou místní poplatky, kapitálové výnosy, prodej majetku (je plně v kompetenci obce), pokuty (ukládáné v přestupkovém a správním řízení), sankční poplatky (vyměřované orgány životního prostředí, např. za znečišťování životního prostředí apod.).

Příjmy od státu resp. orgánů státní správy

představují příspěvky (na výkon státní správy a oblasti, které stát plně hradí), účelové a neúčelové dotace (stát se podílí pouze částečně).

Výdajová strana

Tato strana ukazuje konkrétní případy realizace činnosti obce, čili druhy spotřeby či investování. Lze sem zařadit výdaje na infrastrukturu obce, služby občanům (zdraví a bezpečnost, kultura, komunikační přístupy), vlastní výdaje a investice. Některé výdaje obec musí uskutečnit, a to zejména na ty aktivity, na kterých se částečně podílí nebo dokonce plně hradí stát.

Rozpočet, jeho tvorba a schvalování

Základním předpokladem funkce rozpočtové organizace je shodnost součtů finančních částek obou stran. Tomuto stavu se říká vyrovnaný rozpočet. Jeho udržení je však velice obtížné, neboť jak příjmy, tak i výdaje lze dopředu pouze

odhadovat. Jejich skutečný vývoj je však ve většině případů odlišný. Proto dochází i v průběhu roku k jejich úpravám, aby se stavu rovnovážnosti podařilo přiblížit co nejvíce.

Vlastní konkrétní podobu rozpočtu, tzn. jak obec získá prostředky a kam je bude vynakládat, si obec určuje sama. Některé položky jsou již předem dány a část rozpočtu je omezena určitými pravidly, ale jinak je obci v jejím hospodaření poskytnut volný prostor. Rozpočet vzniká tak, že vedoucí jednotlivých oddělení předloží představu o příjmech a požadavcích na výdaje svého oddělení. Finanční komise je posoudí a po případných úpravách předá obecnímu zastupitelstvu. To je opět může pozměnit a potom musí rozpočet schválit.

Rozpočtová skladba

V našem státě je soustava tzv. veřejných rozpočtů, které plní funkci závazného dokumentu pro finanční hospodaření rozpočtových organizací. Pro zjednodušení orientace v celém systému a také kvůli snazší kontrole je zaveden závazný systém struktury rozpočtů. Tomuto systému se říká rozpočtová skladba. V rozpočtové skladbě má každá položka svoje číslo, které vyjadřuje její charakter. Rozpočtová skladba má určitá pravidla, mezi která patří :

Zásada jednotnosti

charakterizuje zařazení určité položky na určité místo v jakémkoli rozpočtu, ať se jedná o státní, obecní nebo jiný, a vyjadřuje jednotnost položkové skladby a jejího číslování.

Zásada závaznosti

se týká třídění celého rozpočtu, náplně jednotlivých údajů a jejich vzájemných vztahů.

Zásada odvětvové shody příjmů a výdajů

znamená, že určitá položka je začleněna na stejné místo, lhostejno, zda jde o příjem či výdaj.

Číselná identifikace hodnot

Každá rozpočtová hodnota je definována ze tří rovin třídění, a to :

organizačně do kapitol

odvětvově do paragrafů

druhově do položek

Každá rovina třídění je promítnuta v číselné identifikaci jednotlivých hodnot, která slouží přesnému odlišení a rozeznání dané rozpočtové položky, a to podle následujícího systému :

Typ třídění	Organizační		Odvětvové		Druhové
	druh rozpočtu	kapitola	oddíl	paragraf	položka
Číslo rozpočtové hodnoty	x	xx	xx	xx	xx xx

Tento zápis vyjadřuje shrnutí následujících způsobů číslování.

Druhy rozpočtů a rozpočtové kapitoly

Základní členění rozpočtové skladby je do kapitol. Toto třídění je obvykle podobné organizačnímu členění rozpočtových organizací, takže jednotlivé složky organizace mají na starosti určitou kapitolu popř. více kapitol (jestliže je méně složek než kapitol) nebo část kapitoly (pokud je více složek než kapitol).

Toto číslování má dvě části, a sice číslo druhu rozpočtu a dvojčíslí kapitoly. Počáteční čísla (druh rozpočtu) jsou vždy lichá :

3xx - státní rozpočet ČR

7xx - rozpočty obcí a okresních úřadů ČR

Číslice 1, 5, 9 byla používána dříve pro rozpočty Slovenské republiky a federace.

V rozpočtech obcí a okresních úřadů ČR jsou umožněny tyto kapitoly :

702 - Vodní hospodářství a životní prostředí,

709 - Zemědělství a výživa,

710 - Doprava,

711 - Obchod,

714 - Školství,

715 - Zdravotnictví,

716 - Kultura,

719 - Vnitřní správa,

728 - Práce a sociální věci,

739 - Místní hospodářství,

740 - Výstavba,

741 - Všeobecná pokladní správa.

Rozpočtové skupiny a rozpočtové oddíly

Rozpočtové skupiny tvoří základní osnovu pro rozpočtové oddíly, které jsou členěny ještě podrobněji. Rozpočtových skupin je 7 :

skupina 1 - Hospodářství,

skupina 2 - Věda a technika,

skupina 3 - Peněžní a technické služby,

skupina 4 - Společenské služby a činnosti pro obyvatelstvo,

skupina 5 - Obrana a bezpečnost,

skupina 6 - Správa,

skupina 7 - Finanční opatření.

Rozpočty obecních a okresních úřadů neuplatňují skupiny 2 a 5.

Rozpočtové oddíly jsou vnitřním rozdělením skupin. Každá skupina je rozdělena na určitý počet oddílů, jak je vidět z následujícího přehledu :

skupina 1 :

- 10 - Zemědělství
- 11 - Lesnictví
- 12 - Vodní hospodářství
- 13 - Průmysl
- 14 - Stavebnictví
- 15 - Doprava
- 17 - Obchod a oběh

skupina 3 :

- 31 - Bankovní operace
- 32 - Služby technického charakteru
- 33 - Ochrana osob a majetku

skupina 4 :

- 40 - Školství
- 41 - Tělesná výchova a sport
- 42 - Kultura
- 43 - Zdravotnictví
- 44 - Sociální zabezpečení
- 45 - Bytová výstavba a bytové hospodářství
- 46 - Služby místního hospodářství
- 47 - Ochrana životního prostředí
- 48 - Zájmové a jiné organizace
- 49 - Daně od obyvatelstva a poplatky

skupina 6 :

- 61 - Státní správa obcí a okresních úřadů

skupina 7 :

- 71 - Vztahy mezi státním rozpočtem a rozpočty okresních úřadů a obcí
- 72 - Převody z peněžních fondů, ze státních a jiných centrálních fondů a ze sdružených prostředků
- 77 - Rezervy
- 79 - Ostatní finanční opatření

Rozpočtové paragrafy

Další rovina členění, která ještě podrobněji rozebírá jednotlivé položky, a tím v oddílech vznikají další podskupiny.

Analýza hospodaření města Liberce

Liberec patří mezi statutární města. Tento fakt sice nemá žádný vliv na rozpočet, avšak tato města nemají klasické obecní či městské úřady, nýbrž magistráty, v jejichž čele nestojí starosta, ale primátor.

Organizační struktura

Obecní zastupitelstvo má 39 a obecní rada 11 členů. Magistrát zaměstnává 281 pracovníků v 10 odborech - kancelář primátora KP, hospodářského rozvoje OHR, stavební a dopravní úřad SDÚ, správní SO, péče o občany OPO, vnitřní správy OVS, ekonomiky a správy kapitálu OESK, technický TO, rozvoje OR, živnostenský úřad ŽÚ, životního prostředí OŽP. Každý odbor má ve svém čele ředitele a je dále členěn na oddělení, která jsou řízena jejich vedoucími. Celkový počet oddělení je 37.

Organizační systém magistrátu se nijak neváže na rozpočtovou skladbu, neboť byl pravděpodobně vytvořen podle jiných kritérií. Lze říci, že jeho struktura je poměrně mělká a široká (šířka 10 odborů na průměrnou hloubku 5 oddělení). Tento systém klade větší důraz na samostatnost a odpovědnost ředitelů jednotlivých odborů. Schéma organizačního uspořádání je zobrazeno v příloze 1.

Rozpočet

Jak již bylo řečeno, organizační systém se neváže na rozpočtovou skladbu. Proto je, jak je vidět z následujícího přehledu, zasahování odborů do jednotlivých kapitol mírně komplikované resp. jednu kapitolu používá většinou více odborů.

Kapitola 702 - OHR, OPO, TO, OŽP

Kapitola 709 - TO, OŽP

Kapitola 710 - TO

Kapitola 711 - OHR

Kapitola 714 - OPO, TO

Kapitola 715 - OPO

Kapitola 716 - OHR, OPO, TO

Kapitola 719 - všechny odbory

Kapitola 728 - OPO, TO

Kapitola 739 - OHR, OPO, OESK, TO

Kapitola 740 - OHR, SDÚ, OESK, TO

Kapitola 741 - KP, OHR, OESK

Rozpočet města na rok 1995 dosáhl výše okolo 1 180 milionů Kč a to při mírném převýšení příjmů nad výdaji, tedy tzv. přebytku ve výši 10 905 267 Kč.

Příjmy

Předem je třeba říci, že při zpracování příjmové strany rozpočtu nebyla kapitola 741 - "Všeobecná pokladní správa" jako celek vůbec zohledněna, ale byla přímo rozčleněna na jednotlivé části. Bylo tak učiněno vzhledem k její neprůhlednosti, ale také kvůli faktu, že tvoří 95,32% rozpočtových příjmů.

O příjmech vypovídají přílohy 3, 5 a 6, které ukazují, že největší podíl na příjmech mají daně, které se podílí na celkovém rozpočtu více než třetinou, následují úvěry, o něco nižší jsou dotace a za zmínku stojí i příjmy z prodeje obecního majetku. Pak, jak je vidět z následujícího přehledu, figurují, kromě několika výjimek, již téměř zanedbatelné položky.

Daně	37,45%
Úvěry	21,83%
Dotace	17,88%
Prodej majetku	14,46%
714 - Školství	2,54%

739 - Místní hospodářství	1,89%
Správní poplatky	1,76%
Ostatní prostředky od OÚ	1,19%
Další položky jsou už nižší než 1%.	

Do obecního rozpočtu města Liberce plyne 0,97% celostátního výnosu daně z příjmu právnických osob. Výše procenta je stanovena podílem počtu obyvatel v obci, což v případě Liberce činí 100 700 obyvatel, k počtu obyvatel celé republiky.

Výdaje

Jsou uplatněny ve všech kapitolách. Jak vyplývá z příloh 4 a 8, největší procento výdajů z rozpočtu města bylo uplatněno v kapitole 710 - "Doprava", a to téměř čtvrtinou, následuje kapitola 714 - "Školství". Naopak nejmenší podíl výdajů na celkovém rozpočtu má kapitola 711 - "Obchod", již předchází kapitola 709 - "Zemědělství a výživa". Celkové pořadí včetně procentuálního podílu na celkovém rozpočtu vypadá následovně :

710 - Doprava	24,56%
714 - Školství	14,80%
741 - Všeobecná pokladní správa	12,78%
739 - Místní hospodářství	12,22%
740 - Výstavba	9,56%
719 - Vnitřní správa	8,24%
716 - Kultura	6,92%
728 - Práce a sociální věci	5,45%
702 - Vodní hospodářství a životní prostředí	3,77%
715 - Zdravotnictví	1,47%
709 - Zemědělství a výživa	0,12%
711 - Obchod	0,10%

Z předcházejícího přehledu vyplývá, že resort dopravy je pro město Liberec prvořadý, což vyjadřuje nejen suma výdajů, ale i skutečný stav tohoto resortu na Liberecku. Za velmi krátkou dobu prodělal a stále prodělává bouřlivý rozvoj. Pokud je koncepce dopravy zvolena správně, tato investice se městu jistě vyplatí. Stejně tak je relativně velmi vysoký podíl kapitoly 714 - "Školství".

Resort školství

Kapitola 702 je přidělena na provozní výdaje školství, které se skládá ze škol a školských zařízení. Správa školství je zajišťována školní radou, která je tvořena zástupci rodičů, učitelů a zástupci obce. Školství je zajišťováno školní radou, která je tvořena zástupci rodičů, učitelů a zástupci obce.

Kapitola 702 - TO

Kapitola 703 - TO

Kapitola 704 - TO

Kapitola 705 - TO

Kapitola 706 - TO

Kapitola 707 - TO

Kapitola 708 - TO

Kapitola 709 - TO

Kapitola 710 - TO

Kapitola 711 - TO

Analýza hospodaření města Jablonce nad Nisou

Organizační struktura

Obecní zastupitelstvo má 30 a obecní rada 11 členů. Městský úřad je rozdělen na 6 odborů - kancelář starosty KS, správní SO, humanitní HO, financí a majetku OFM, technický TO a rozvoje OR. Každý odbor je dále rozdělen na několik oddělení, kterých je celkem 27. V celém systému je zaměstnáno 145 pracovníků. Hloubka a šířka systému jsou téměř vyrovnané (6 odborů po průměrně 4 odděleních). Tato skutečnost je charakteristická spíše pro centrálněji řízené organizace. Zde je to však dáno i velikostí celého systému. Organizační struktura a vztahy mezi jednotlivými články Městského úřadu jsou naznačeny v příloze 2.

Rozpočet

Každá kapitola rozpočtu je přidělena do pravomoci určitému odboru a jeho ředitel se stává takzvaným správcem kapitoly. Správci kapitol pak mohou dále k nakládání s finančními prostředky pověřovat další pracovníky MÚ, většinou vedoucí oddělení. V pověření musí být přesný výčet položek, kterých se týká. Na MÚ v Jablonci jsou jednotlivé kapitoly přiděleny odborům takto :

Kapitola 702 - TO

Kapitola 709 - TO

Kapitola 710 - TO

Kapitola 711 - HO

Kapitola 714 - HO

Kapitola 715 - HO

Kapitola 716 - HO

Kapitola 719 - SO

Kapitola 728 - HO

Kapitola 739 - TO

Kapitola 740 - OR

Kapitola 741 - OFM

Rozpočet města na rok 1995, nebo spíše tzv. závěrečný účet, se pohyboval ve výši okolo 600 milionů Kč, a to s mírným přebytkem 11 437 000 Kč.

Příjmy

U příjmů v kapitole 741 - "Všeobecná pokladní správa" města Jablonce byl použit stejný postup jako u Liberce, a to ze stejných důvodů. Poměrné zastoupení této kapitoly v příjmech však činilo pouze 63,69%.

Jednotlivé položky příjmů včetně částek jsou uvedeny v přílohách 3, 5 a 7, které ukazují, že největší podíl na příjmech má kapitola 739 - "Místní hospodářství", která se představuje téměř třetinu celkového rozpočtu. Těsně je následována daněmi, o něco nižší jsou úvěry a dotace. Lze zmínit ještě prodej obecního majetku. Pak, jak je vidět z následujícího přehledu, figurují, kromě několika výjimek, již téměř zanedbatelné položky.

739 - Místní hospodářství	31,67%
Daně	30,00%
Úvěry	9,91%
Dotace	7,18%
Prodej majetku	6,80%
Převody z účelových fondů	4,26%
714 - Školství	2,54%
Správní poplatky	1,75%
702 - Vodní hospodářství a životní prostředí	1,33%
Další položky jsou už nižší než 1%.	

Do obecního rozpočtu plyne 0,45% celostátního výnosu daně z příjmu PO. Výše procenta je stanovena podílem počtu obyvatel v obci, což v případě Jablonce činí 47 000 obyvatel, k počtu obyvatel celé republiky.

Výdaje

Jak vyplývá z příloh 4 a 9, jsou výdaje uplatněny ve všech kapitolách. Výrazně největší procento výdajů z rozpočtu města bylo uplatněno v kapitole 739 - "Místní hospodářství" a to více než polovinou, po které lze nalézt již výrazně slabší kapitola 714 - "Školství" a následují kapitoly s postupně se snižujícím podílem. Naopak nejmenší podíl výdajů na celkovém rozpočtu má kapitola 709 - "Zemědělství a výživa", již předchází kapitola 711 - "Obchod". Celkové pořadí včetně procentuálního podílu na celkovém rozpočtu vypadá následovně :

739 - Místní hospodářství	52,61%
714 - Školství	11,80%
719 - Vnitřní správa	9,29%
741 - Všeobecná pokladní správa	8,05%
740 - Výstavba	7,14%
710 - Doprava	3,50%
728 - Práce a sociální věci	2,33%
716 - Kultura	1,75%
702 - Vodní hospodářství a životní prostředí	1,72%
715 - Zdravotnictví	1,69%
711 - Obchod	0,10%
709 - Zemědělství a výživa	0,03%

Z předcházejícího přehledu lze jasně vyvodit, že kromě kapitoly 714 - "Školství" a 740 - "Výstavby" je kapitola 739 - "Místní hospodářství" největším předmětem zájmu obce.

Vzájemné porovnání těchto dvou analýz

Nalezení rozdílů v rozpočtu

Příjmy

Při porovnání pořadí jednotlivých položek lze zjistit skutečnost, že u prvních čtyř položek je naprosto stejné, pouze u Jablonce je tato sada předběhnuta kapitolou 739 - "Místní hospodářství". Podobné umístění na žebříčku zaznamenala ještě kapitola 714 - "Školství" a "správní poplatky". Ostatní položky se buď liší, nebo již pro svůj malý podíl na celkových příjmech nebyly hodnoceny.

Pokud porovnáme velikost podílu jednotlivých položek na celkových příjmech, zjistíme, že tento podíl je u "úvěrů" dvakrát a u "dotací" a "prodeje majetku" dvaapůlkrát vyšší v Liberci než v Jablonci, pak je to zanedbatelné oproti sedmnáctinásobně vyššímu podílu u kapitoly 739 - "Místní hospodářství", tentokrát však ve prospěch Jablonce. Ostatní položky jsou téměř nebo úplně srovnatelné.

Výdaje

Pokud porovnáme pořadí položek výdajů u obou měst, zjistíme, že umístění na žebříčku je buď naprosto stejné, nebo se liší pouze o jeden stupeň. Výjimku tvoří kapitoly 710 - "Doprava", 719 - "Vnitřní správa" a 739 - "Místní hospodářství", které se střídavě umístily na 1., 3., 4. a 6. místě. Největší rozdíl tedy zaznamenal resort "dopravy", a to pět míst.

I z hlediska procentuálního zastoupení se některé z příslušných kapitol liší jen minimálně. Jedná se o kapitoly 711 - "Obchod", 714 - "Školství", 715 - "Zdravotnictví", 719 - "Vnitřní správa", 740 - "Výstavba", 741 - "Všeobecná pokladní správa". Menší rozdíly lze zaznamenat u kapitol

702 - "Vodní hospodářství a životní prostředí" a 728 - "Sociální věci", kde jsou výdaje města Liberec více než dvojnásobné. V kapitolách 709 - "Zemědělství a výživa", 716 - "Kultura" a 739 - "Místní hospodářství" je rozdíl dokonce více než čtyřnásobný. U prvních dvou ve prospěch a u poslední v neprospěch Liberce. Propastný je ovšem osmi a půl násobný rozdíl opět v kapitole 710 - "Doprava".

Obecně lze říci, že kromě vyrovnaných položek a již zmíněné kapitoly 739 - "Místní hospodářství", vždy vydává poměrně více Liberec. Tuto skutečnost způsobuje právě obrovská suma výdajů Jablonce v kapitole 739 - "Místní hospodářství", která jablonecký rozpočet vyčerpá natolik, že již není schopen konkurovat libereckému v žádné jiné položce.

Skutečnému stavu odpovídá u obou měst co do objemu výdajů kapitola 709 - "Zemědělství a výživa", neboť obě města se nachází v průmyslové oblasti a zemědělská činnost je zde řídká.

Možnosti celé státní ekonomiky, která se samozřejmě projevuje i v rozpočtech obcí, se promítají i do nízké podpory kapitoly 716 - "Kultura", neboť kultura je oblastí, která nejdříve a nejvíce pocítí, když je třeba šetřit nebo jsou výdaje požadované na ostatní oblasti nadprůměrné.

Shrnutí

Nejvýrazněji se tedy vymyká kapitola 739 - "Místní hospodářství", která u Jablonce tvoří významnou část obou stran rozpočtu, ale naopak u Liberce je spíše podprůměrnou položkou. Tato skutečnost by mohla souviset s faktem, že liberecký rozpočet má výrazně vyšší příjmy z prodeje obecního majetku. Při jeho prodeji se zbavuje povinnosti ho spravovat, což je spojeno s nemalými výdaji, neboť hlavně nemovitý majetek je ve velmi špatném technickém stavu. Výhoda snížení výdajů je však vyvažována nevýhodou zmenšení obecního

majetku. V tomto případě je třeba velice důkladně zvážit všechny okolnosti a provést finanční analýzu důsledků, a pak se teprve rozhodnout pro tu či onu variantu. Z rozpočtů obou měst pravděpodobně vyplývá, že každé z nich dospělo k závěru odlišnému.

Zajímavé je také srovnání rozpočtových výsledků v přepočtu na jednoho obyvatele. Například rozdíl mezi příjmy Jablonce a Liberce na 1 obyvatele je 1 040 Kč ve prospěch Jablonce. Pokud totéž provedeme u výdajů, získáme 905 Kč na obyvatele více opět v Jablonci. Porovnání těchto dvou údajů vypočítáme rozdíl 135 Kč, které jsou současně rozdílem rozpočtových přebytků přepočítaných na 1 obyvatele, který u Liberce činí 108 Kč a u Jablonce 243 Kč. Lze tedy říci, že Liberec dosáhl relativně (na 1 obyvatele) vyrovnanějšího rozpočtu. Překvapující je fakt, že lepší vyrovnanost byla Libercem dosažena i absolutně, neboť by se zdálo logické pravidlo : čím větší rozpočet, tím větší nepřesnost mezi příjmy a výdaji. Rozdíl mezi oběma městy dosáhl výše půl miliónu korun, při 10 905 267 Kč přebytku Liberce a 11 437 000 Kč přebytku Jablonce.

Nalezení rozdílů v organizační struktuře

Obě struktury odpovídají podmínkám a velikosti měst a nevykazují systémové rozdíly. Liberec má jednotlivé oblasti podrobněji členěny, což však nemusí vypovídat o kvalitě působení v dané oblasti.

Pravděpodobně by bylo možné najít rozdíly ve fungování obou úřadů. To by ovšem předpokládalo nejen znalost systému řízení, ale i konkrétních vztahů, podmínek a především profesionálního chování pracovníků. Tyto informace lze však získat jen dlouhodobým a rozsáhlým pozorováním.

Navrhované změny, úpravy a doporučení

Pokud vyjdeme z faktu, že systém daně z příjmu z podnikání právnických osob přiděluje obcím na každého obyvatele této republiky stejnou částku, pak by při zpětném přepočtu této daně u konkrétního rozpočtu s konkrétním počtem obyvatel na jednoho obyvatele mělo vycházet u různých obcí téměř stejné číslo. Téměř stejné proto, že se do této daně, která je rozpočtovým příjmem, započítává i vlastní daň obce. Lze tedy říci, že přepočty této daně na jednoho obyvatele se budou u jednotlivých obcí lišit, a to právě o rozdíly ve vlastní dani obce. Tuto daň obec platí z příjmů z vlastních hospodářských aktivit.

Při pohledu na právě popsanou problematiku u Jablonce a Liberce lze zjistit, že tato daň přepočtená na obyvatele činí u Liberce 273 Kč a u Jablonce 393 Kč. Když vezmeme v úvahu ještě skutečnost, že Jablonec má největší na obou stranách rozpočtu u kapitoly 739 - "Místní hospodářství" a Liberec má téměř všechny příjmové položky v kapitole 741 - "Všeobecná pokladní správa", nelze pochybovat o větší samostatné hospodářské aktivitě města Jablonce. Naopak Liberec získává prostředky pasivního typu, jako jsou dotace a úvěry. Dotace jsou zdrojem jistě nejvýhodnějším a je velkou předností Magistrátu města Liberce, že otevřenou ruku státního rozpočtu hojně využívá. Úvěry jsou zdrojem naopak velice ošemetným, protože nejsou zdrojem v pravém slova smyslu, spíše pomáhají překlenout časovou neshodnost příjmů a výdajů. Co se týče hospodářské aktivity města Jablonce, je její vhodnost značně diskutabilní, neboť nelze jednoduše zjistit její efektivnost. Kapitola 739 - "Místní hospodářství" je sice největším příjmem rozpočtu Jablonce, ale současně také výdajem, a pokud porovnáme příjmy a výdaje v absolutních číslech vyjde záporný výsledek. Tato kapitola je stejně jako většina ostatních "ztrátová", protože vzniklý rozdíl je kompenzován výrazně přebytkovou kapitolou 741 - "Všeobecná pokladní správa". Proto nelze tuto "ztrátovost" hodnotit jen v rámci jedné kapitoly, ale je nutné podrobně analyzovat i položky jiných kapitol, které se vztahují k hodnocené činnosti.

Bez přihlížení k fungování obecního aparátu a velikosti položek rozpočtu, tedy pohledem prostého občana, lze bez ostychu vyjádřit názor, že infrastruktura Liberce zaznamenala obrovský krok kupředu a Jablonec v tomto směru výrazně zaostává.

Závěr

Vzhledem k malé podrobnosti analýzy dané problematiky, která byla zapříčiněna především malým rozsahem této práce, nelze podat seriózní návrhy či doporučení pro zdokonalení řízení příjmů, výdajů nebo dokonce celého organizačního systému a následné vylepšení hospodářské situace obou měst. Autor považuje tuto práci pouze za nastínění problematiky a upozornění na nejzákladnější body, které by musely být podrobně rozebrány a analyzovány, aby bylo možné vyvodit určitá naprosto konkrétní opatření a důsledky těchto navržených opatření.

Seznam použité literatury

- 1) JUDr. Miloslav Melion : Výklad rozpočtové skladby platné pro obce a okresní úřady od roku 1993, 1. vydání Hradec Králové, 1993.
- 2) JUDr. Miloslav Melion : Finance obcí, 1. vydání Hradec Králové, 1993.
- 3) JUDr. Martin Kopecký : Základy obecního práva
- 4) Federální ministerstvo financí : Účtová osnova a postupy účtování pro rozpočtové a příspěvkové organizace a obce, 1. vydání Praha, 1992.
- 5) Zákon č. 368/92 Sb. o správních poplatcích vybíraných správními orgány České republiky
- 6) Závěrečné účty měst Liberce a Jablonce n. N. na rok 1995
- 7) Vnitřní směrnice a předpisy měst Liberce a Jablonce nad Nisou

Seznam příloh

Položka	strana
Příloha 1 : Organizační struktura MÚ Lbc	33
Příloha 2 : Organizační struktura MÚ Jbc	34
Příloha 3 : Rozpočet - strana příjmová	35
Příloha 4 : Rozpočet - strana výdajová	36
Příloha 5 : Příjmy v kapitole 741	37
Přílohy 6, 7, 8, 9 : Grafy podílů jednotlivých kapitol na rozpočtu	39

Příloha 1 - Organizační systém Magistrátu města Liberce

Primátor města									
Tajemník		Náměstek primátora pro hospodářský a územní rozvoj města		Náměstek primátora pro finance a správu majetku		Náměstek primátora pro investice, dopravu a životní prostředí		Náměstek primátora pro školství, kulturu, sociální věci a zdravotnictví	
Kancelář primátora	Odbor hospodář. rozvoje	Stavební a dopravní úřad	Správní odbor	Odbor péče o občany	Odbor vnitřní správy	Odbor ekonomiky a správy kapitálu	Technický odbor	Živnostenský úřad	Odbor životního prostředí
Sekretariát primátora	Oddělení architektury a územního plánu	Oddělení stavebního řádu	Oddělení matřík	Oddělení zdravotnictví	Personální oddělení	Oddělení rozpočtu a financování	Investiční oddělení	Oddělení registrace	
Organizační oddělení	Oddělení městského marketingu	Oddělení územního řízení	Oddělení evidence obyvatel	Oddělení péče o rodinu a dítě	Oddělení hospodářské správy	Oddělení poplatků a daní	Oddělení technické správy majetku	Oddělení kontroly	
Právní oddělení	Oddělení informatiky	Dopravní oddělení	Přestupkové oddělení	Oddělení školství	Oddělení CO, PO a BP	Oddělení informační soustavy	Oddělení správy budov a školských zařízení		
Kontrolní oddělení	Manažerská skupina			Oddělení kultury a sportu		Oddělení kapitálové správy majetku	Oddělení veřejných zakázek		
Městská policie				Oddělení péče o důchodce a postižené občany		Oddělení prodeje			
				Bytové oddělení					
				Kurátorské oddělení					

Příloha 2 - Organizační systém Městského úřadu v Jablonci nad Nisou

[illegible]

Příloha 3 - Příjmy

Rozpočtová položka příjmová	Liberec		Jablonec		Podíl
	Částka	Podíl	Částka	Podíl	
Celkem	1 188 762 202,37 Kč	100,00%	603 715 000,00 Kč	100,00%	100,00%
702 - Vodní hospodářství a životní prostředí	0,00 Kč	0,00%	8 031 000,00 Kč	1,33%	
709 - Zemědělství a výživa	374 035,00 Kč	0,03%	872 000,00 Kč	0,14%	
710 - Doprava	0,00 Kč	0,00%	262 000,00 Kč	0,04%	
711 - Obchod	1 157 235,40 Kč	0,10%	0,00 Kč	0,00%	
714 - Školství	30 229 348,95 Kč	2,54%	15 305 000,00 Kč	2,54%	
715 - Zdravotnictví	503 379,00 Kč	0,04%	540 000,00 Kč	0,09%	
716 - Kultura	5 355,00 Kč	0,00%	2 320 000,00 Kč	0,38%	
719 - Vnitřní správa	269 570,50 Kč	0,02%	654 000,00 Kč	0,11%	
728 - Práce a sociální věci	317 820,50 Kč	0,03%	0,00 Kč	0,00%	
739 - Místní hospodářství	22 525 376,68 Kč	1,89%	191 222 000,00 Kč	31,67%	
740 - Výstavba	205 908,00 Kč	0,02%	0,00 Kč	0,00%	
741 - Všeobecná pokladní správa	1 133 174 173,34 Kč	95,32%	384 509 000,00 Kč	63,69%	

Příloha 4 - Výdaje

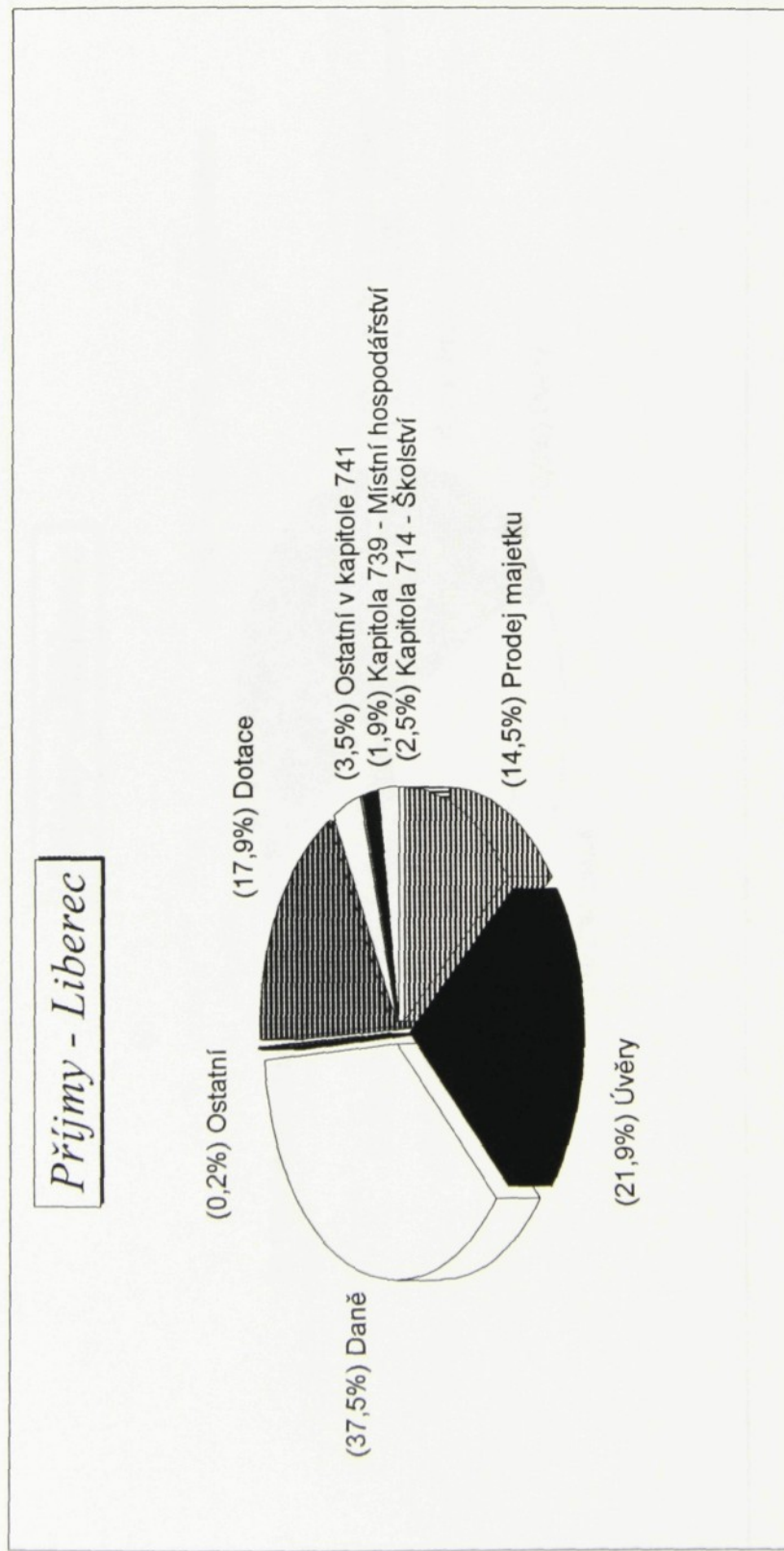
Rozpočtová položka výdajová	Liberec		Jablonec		Podíl
	Částka	Podíl	Částka	Podíl	
Celkem	1 177 856 935,78 Kč	100,00%	592 278 000,00 Kč	100,00%	100,00%
702 - Vodní hospodářství a životní prostředí	44 428 941,45 Kč	3,77%	10 178 000,00 Kč	1,72%	
709 - Zemědělství a výživa	1 440 951,80 Kč	0,12%	173 000,00 Kč	0,03%	
710 - Doprava	289 325 299,85 Kč	24,56%	20 711 000,00 Kč	3,50%	
711 - Obchod	1 190 225,40 Kč	0,10%	615 000,00 Kč	0,10%	
714 - Školství	174 309 160,78 Kč	14,80%	69 885 000,00 Kč	11,80%	
715 - Zdravotnictví	17 295 631,40 Kč	1,47%	10 013 000,00 Kč	1,69%	
716 - Kultura	81 540 243,90 Kč	6,92%	10 376 000,00 Kč	1,75%	
719 - Vnitřní správa	97 023 705,65 Kč	8,24%	55 011 000,00 Kč	9,29%	
728 - Práce a sociální věci	64 241 350,02 Kč	5,45%	13 778 000,00 Kč	2,33%	
739 - Místní hospodářství	143 880 073,77 Kč	12,22%	311 573 000,00 Kč	52,61%	
740 - Výstavba	112 655 229,65 Kč	9,56%	42 285 000,00 Kč	7,14%	
741 - Všeobecná pokladní správa	150 526 122,11 Kč	12,78%	47 680 000,00 Kč	8,05%	

Příloha 5 - Příjmy kapitoly 741

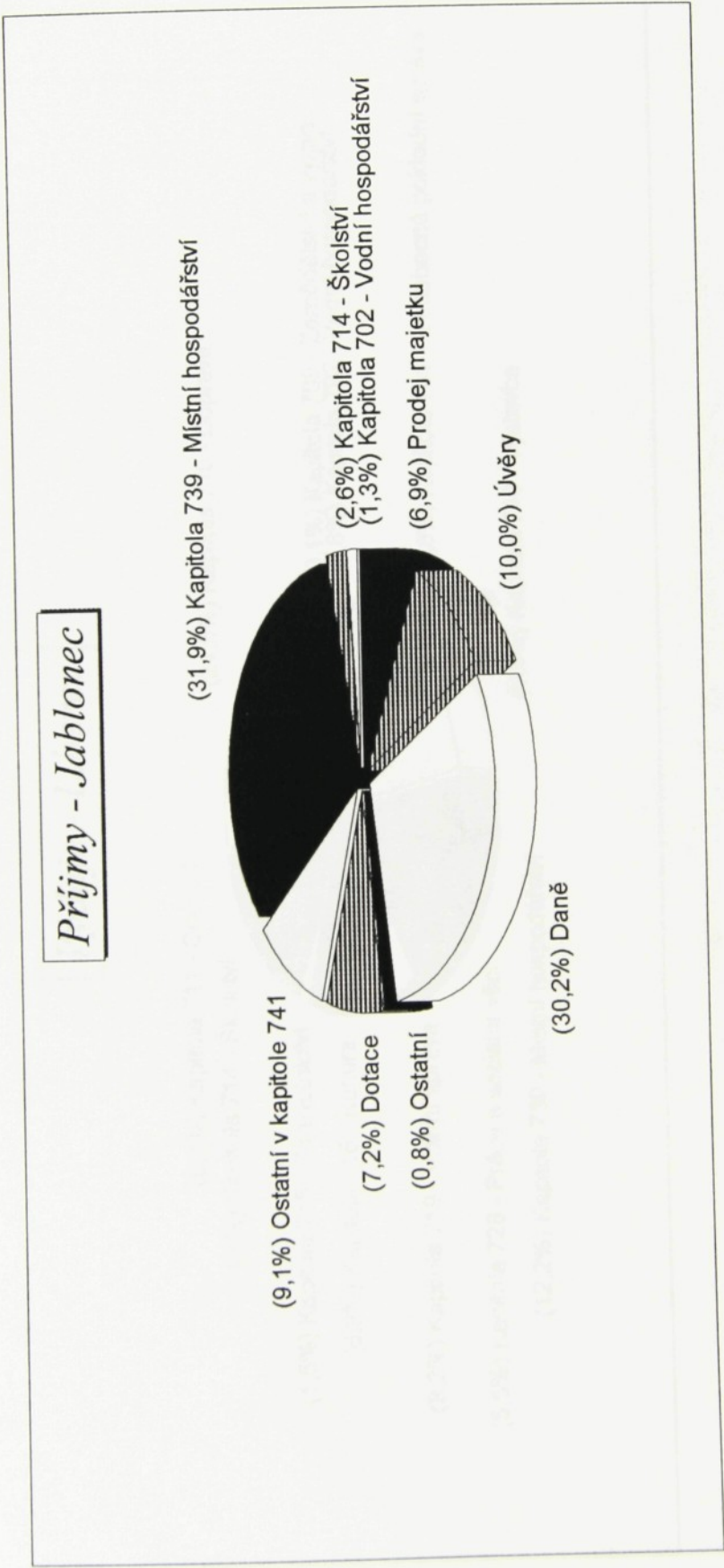
Rozpočtová položka příjmová	Liberec Částka	Jablonec Podíl Částka	Podíl
Celkem	1 188 762 202,37 Kč	603 715 000,00 Kč	100,00%
741 - Všeobecná pokladní správa	1 133 174 172,84 Kč	384 509 000,00 Kč	63,69%
Daně	445 222 007,03 Kč	181 111 000,00 Kč	30,00%
Daň z příjmů ze závislé činnosti	194 040 739,00 Kč	84 065 000,00 Kč	13,92%
Daň z příjmu z podnikání fyzických osob	203 467 425,00 Kč	68 195 000,00 Kč	11,30%
Daň z nemovitosti	16 013 971,00 Kč	10 388 000,00 Kč	1,72%
Daň z příjmu z podnikání právnických osob	27 517 680,00 Kč	18 463 000,00 Kč	3,06%
Doplatky a přeplatky zrušených daní a poplatků	4 182 192,03 Kč	0,00 Kč	0,00%
Správní poplatky	20 927 057,00 Kč	10 543 000,00 Kč	1,75%
Celkem	20 927 057,00 Kč	10 543 000,00 Kč	1,75%
Úvěry	259 527 588,00 Kč	59 854 000,00 Kč	9,91%
Celkem	259 527 588,00 Kč	59 854 000,00 Kč	9,91%
Pokuty	2 433 025,33 Kč	786 000,00 Kč	0,13%
Celkem	2 433 025,33 Kč	786 000,00 Kč	0,13%
Sankční poplatky	-112 089,90 Kč	68 000,00 Kč	0,01%
Celkem	-112 089,90 Kč	68 000,00 Kč	0,01%
Prodej majetku	171 949 516,10 Kč	41 052 000,00 Kč	6,80%
Celkem	171 949 516,10 Kč	41 052 000,00 Kč	6,80%
Úroky a dividendy	9 644 075,09 Kč	3 190 000,00 Kč	0,53%
Celkem	9 644 075,09 Kč	3 190 000,00 Kč	0,53%

Nahodilé příjmy				
Celkem	2 849 764,60 Kč	0,24%	4 787 000,00 Kč	0,79%
Místní poplatky				
Poplatek ze psů	2 849 764,60 Kč	0,24%	4 787 000,00 Kč	0,79%
Poplatek z veřejného prostranství	7 264 542,10 Kč	0,61%	4 464 000,00 Kč	0,74%
Poplatek ze vstupného	969 334,00 Kč	0,08%	698 000,00 Kč	0,12%
Poplatek za povolení vjezdu do pěší zóny	4 736 478,60 Kč	0,40%	3 192 000,00 Kč	0,53%
Poplatek z rekreačního pobytu	116 634,50 Kč	0,01%	124 000,00 Kč	0,02%
Poplatek z ubytovací kapacity	29 760,00 Kč	0,00%	135 000,00 Kč	0,02%
Poplatek z alkoholu a tabáku	1 309 404,00 Kč	0,11%	88 000,00 Kč	0,01%
	102 931,00 Kč	0,01%	171 000,00 Kč	0,03%
	0,00 Kč	0,00%	56 000,00 Kč	0,01%
Převody na a z účelových fondů				
Celkem	-13 905 061,81 Kč	-1,17%	25 689 000,00 Kč	4,26%
Dotace				
Celkem	-13 905 061,81 Kč	-1,17%	25 689 000,00 Kč	4,26%
Ostatní prostředky od Okresního úřadu				
Celkem	212 522 489,50 Kč	17,88%	43 341 000,00 Kč	7,18%
	212 522 489,50 Kč	17,88%	43 341 000,00 Kč	7,18%
	14 139 371,50 Kč	1,19%	5 350 000,00 Kč	0,89%
	14 139 371,50 Kč	1,19%	5 350 000,00 Kč	0,89%
Ostatní				
Celkem	711 888,30 Kč	0,06%	4 274 000,00 Kč	0,71%
	711 888,30 Kč	0,06%	4 274 000,00 Kč	0,71%

Příloha 6 - Graf podílů jednotlivých kapitol na příjmech rozpočtu města Liberce

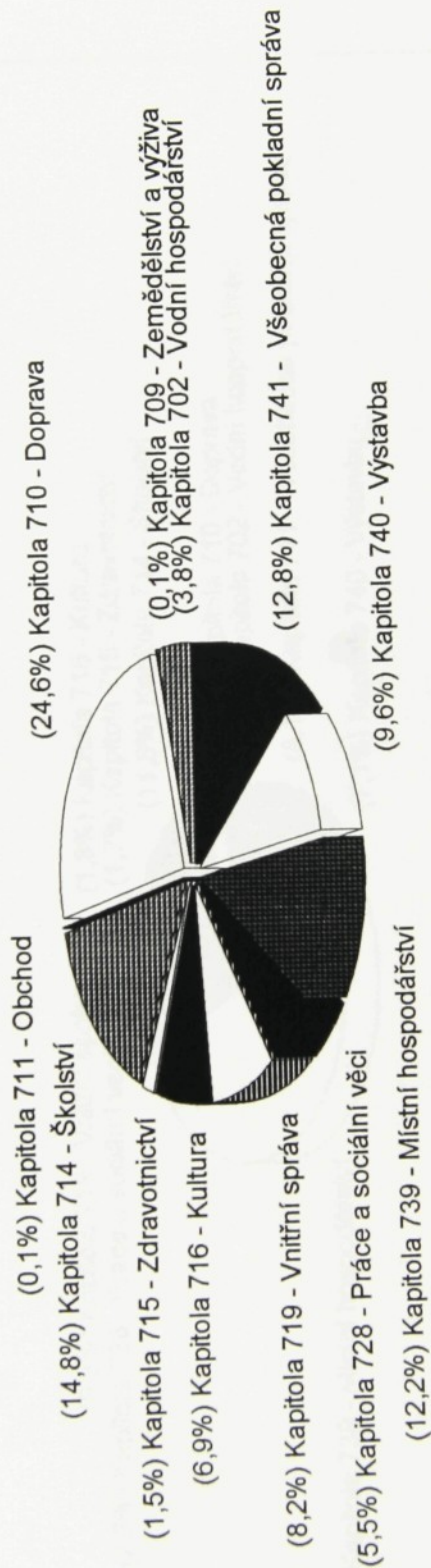

Příloha 7 - Graf podílů jednotlivých kapitol na příjmech rozpočtu města Jablonce

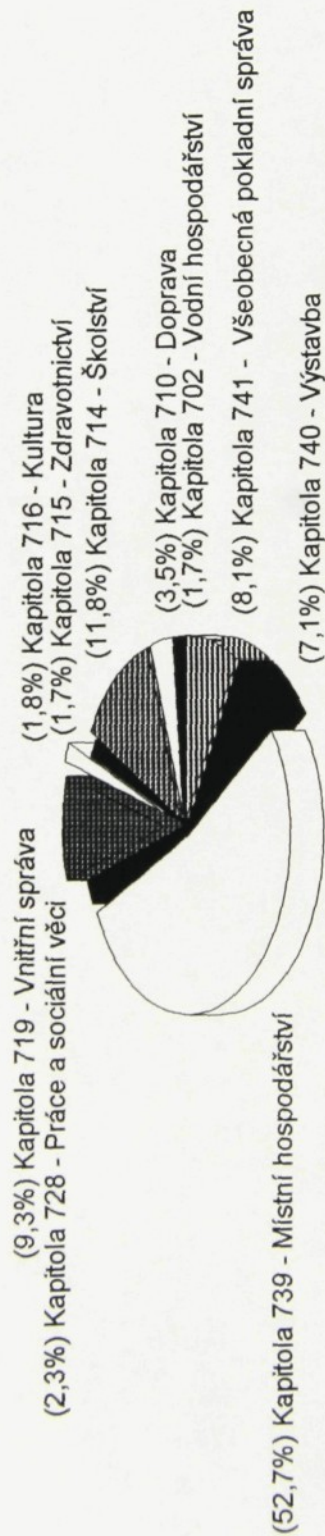
Příloha 8 - Graf podílů jednotlivých kapitol na výdajích rozpočtu města Liberce

Výdaje - Liberec

Příloha 9 - Graf podílů jednotlivých kapitol na výdajích rozpočtu města Jablonce

Výdaje - Jablonec

V 84/96
Hb